

7 ÖVRIGA INTRESSEN, RIKSINTRESSEN

7 ÖVRIGA INTRESSEN, RIKSINTRESSEN

I detta kapitel redovisas de kulturmiljöer och riksintressen som finns i Skellefteå.

KULTURMILJÖER

SKELLEFTEDALEN

Inom Skellefteå finns bebyggelse från olika tidsperioder, dels i inom själva stadsområdet, dels i de byar och samhällen som fanns redan före stadens tillblivelse 1845. Denna bebyggelse har inventerats av Skellefteå museum från tidigt 1970-tal och framåt. Sedan 2006 finns även denna bebyggelse samlad i ett Kulturmiljöprogram.

Utöver miljöer pekar programmet på en lång rad enskilda byggnader och gårdskomplex som bör bevaras. Här redovisar vi några av dessa i korthet. Mer detaljerad information finns i Kulturmiljöprogrammet och berörd inventering.

MILJÖMÅL

LEVA OCH BO

ÖVERGRIPANDE MÅL TILL ÅR 2025

Vi ska lägga mera tyngd på att bevara och utveckla natur- och kulturmiljövärden i staden, tätorterna samt dess närområden.

Anderstorpsgården

HEDENSBYN, SÖDRA

Hedensbyn karaktäriseras i huvudsak av jordbruksbebyggelse med anor från 1700-tal med inslag av högreståndsbyggnader.

STATUS

– Anderstorpsgården är byggnadsminne 3 kap KML.

Innervik

INNERVIK - TJÄRN

Innervik och Tjärn är två byar som ligger söder om Skellefteå. Ett öppet, vidsträckt kulturlandskap präglar denna kustnära jordbruksbygd. Det öppna odlingslandskapet med sina karaktäristiska lador är av mycket stor betydelse för en varierad landskapsbild och för ett bibehållet rikt fågelliv.

STATUS

– Naturreservat 7 kap Miljöbalken.

S:t Örjanskyrkan, Skelleftehamn

SKELLEFTEHAMN

I Skelleftehamn finns ett par kulturmiljöer som främst uppkom i samband med gruvindustrins efterfrågan på ett smältverk på Rönnskär. Området kring kyrkan med bostadshus från 1930-talet är uppförda av Bolidenbolaget inom väl avgränsade kvarter med karaktäristiska staket. Enhetlig bebyggelse i lummiga trädgårdar är kännetecknande för området.

Väster om kyrkan ligger ett område som inte var planerat och uppbyggt av Bolidenbolaget. Området präglas av småhusbebyggelse som huvudsakligen uppfördes under 1920- och 30-talen. Här finns småhuskaraktären kvar, kompletterad med hyresfastigheter från 1940- och 50-talen.

I och med stambanans utbyggnad 1912 uppfördes det på järnvägsområdet i Skelleftehamn ett stations-

hus, verkstadsbyggnader, lokstallar m m. Dessa har än idag kvar karaktären från 1910- och 1920-talen.

STATUS

– S:t Örjanskyrkan skydd enl. 4 kap KML.

ÖRVIKEN (KULTURMILJÖ AV RIKSINTRESSE)

Den udde där Örviken i dag ligger var tidigare en ö vid namn Degerön. Här uppfördes 1894 en ångsåg, som drevs av Örviken AB fram till 1905. Såghuset fick sin plats vid vattnet och ett stycke därifrån byggdes bostadshus för anställda av olika kategorier.

I dag finns flera bostadshus kvar från sågverksepoken. Maskinhuset till sågen står också kvar. Sulfittfabrikens byggnader, uppförda av tegel med putsade väggar och ornering i mönstermurat rött tegel har, trots att de senare byggts om i flera etapper och fortfarande används, väl bibehållen ursprunglig karaktär. Från samma period daterar sig också ytterligare arbetarbostäder och en förmansbostad. Trädgårdar och björkalléer sätter sin prägel på bostadsområdena. Till miljön hör också färjestället samt kajer och ett övergivet brädgårdsområde.

STATUS

– Kulturmiljö av riksintresse, AC nr 19.

BEBYGGELSEMILJÖER I SKELLEFTEÅ CENTRUM

I Skellefteå centrum finns sex utpekade kulturmiljöer. Majoriteten av dessa karakteriserar bebyggelsemiljöer främst från första halvan av 1900-talet och framåt.

KVARTEREN GÖTA, SKANDIA, TULE OCH DEL AV ALDEBARAN

Kvarteren bebyggdes under 1920- och 30-talen och ligger väster om den gamla stadskärnan. Områdets karaktär är blandade villa- och flerbostadshuskvarter med sammanhållen nyklassicistisk bostadsbebyggelse med inslag av nationalromantik mot jugend.

Vretgatan, Prästbordet

S:t Olofskyrkan

KVARTEREN BJÖRNEN OCH RINGDUVAN

Kvarteren ligger väster om den gamla stadskärnan ned mot Nordanåparken och utgör en del av den omgivande trädgårdsstadsbebyggelsen. Utpräglad trädgårdsstadsbebyggelse i nyklassicistisk stil från 1920-talet.

KVARTEREN TOR, KYRKAN, RENEN OCH VARGEN

Kvarteret Renen utgör tillsammans med kvarteren norr och söder därom stadskärnans östra avslutning. Områdena karaktäriseras av stadsbebyggelse från 1930-talet med stadskyrkan i Nygatans avslutning och Kanalskolan som Kanalgatans fondbyggnad.

STATUS

– Kyrkan, skydd enl. 4 kap KML.

Kvarteret Björnen

KVARTEREN STRÖMSÖR, SIKEN OCH DEL AV UGGLAN

Trädgårdsstadskvarter med bebyggelse i blandad jugend, nationalromantik och 1920-talsklassicism.

KVARTEREN EKORREN, FALKEN, GLADAN OCH DEL AV HAREN

Områdena karakteriseras av centrumbebyggelse som innehåller stadens äldsta bevarade byggnader i för regionen tidstypiska byggnadsstilar. Bebyggelsen i kvarteren spänner över hela stadsperioden från 1845 till 2000-tal.

STATUS

– Byggnadsminnen, enl 3 kap KML, finns i kvarteren Falken, Ekorren och Haren.

KVARTEREN ODEN, PANTERN OCH DEL AV OXEN

Området karakteriseras av exempel på god 1950-tals arkitektur i rött fasadtegel i en väl sammanhållen centrummiljö. Det ungefär samtida byggandet har resulterat i en mycket homogen stadsbebyggelse med det röda teglet som främsta signum.

Markstedska gården

Kvarteret Siken

Liggande damen, Odentorget

SKELLEFTEÅ, VÄSTRA DELEN (KULTURMILJÖ AV RIKSINTRESSE)

Väster om stadskärnan sträcker sig längs Skellefteälven ett större sammanhängande område, vilket både kulturhistoriskt och miljömässigt utmärker sig som särskilt värdefullt. Området var tidigare kyrkans mark och domineras till stor del av den mäktiga landskyrkan, vars stomme är av medeltida ursprung. Området är Skellefteå sockens centrum sedan medeltiden. Brunnsgården och gården Lugnet berättar om platsens betydelse för bygdens kyrkliga och sociala liv under en lång period. (Den mäktiga landskyrkan, Gamla färjestället, Bonnstan - genuin karaktär, Gamla landsvägen, Lummig karaktär)

STATUS

- Kulturmiljö av riksintresse, AC nr 20.
- Byggnadsminnen enl 3 kap KML: Bonnstan, majorsbostället Nyborg och Lejonströmsbron.
- Landskyrkan skyddad enl 4 kap KML.

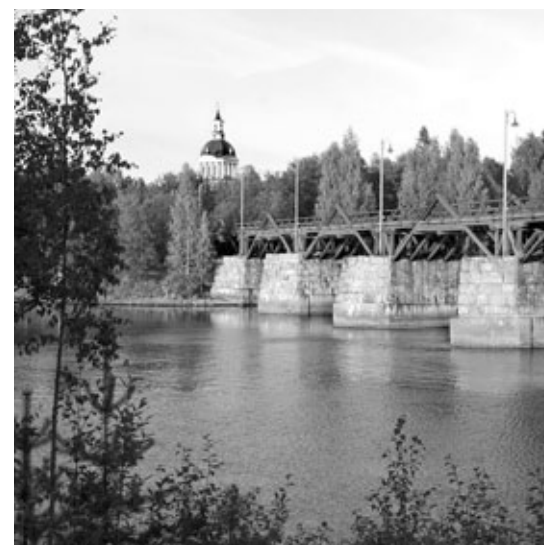
Majorsbostället, Nordanå

Skellefteå museum, Nordanå

Bonnstan

Lejonströmsbron

RIKSINTRESSEN

KULTUR

SKELLEFTEÅ STAD, VÄSTRA DELEN

Beskrivning, se avsnitt kulturmiljö på tidigare.

Övrig reglering: Skydd i FÖP Centrum och Prästbordet. Byggnadsminne för Bonnstan, Nyborg och Lejonströmsbron. Landskyrkan enligt 4 kap KML.

TRÄINDUSTRIN I ÖRVIKEN

Beskrivning, se under avsnitt Kulturmiljö tidigare.

Övrig reglering: Skydd i FÖP Örviken och i detaljplan.

NATUR

KALKSTENSTJÄRN

Området ligger öster om Skellefteå och består i huvudsak av skogsmark och en liten myr. Inom området finns också en liten igenväxande odlingsmark. Tidigare har lador och en mindre stuga funnits vid odlingen men dessa är nu rivna. Lägsta punkt ligger 35 meter över havet.

Strax norr om reservatet finns en mängd små, för länge sedan övergivna, kalkbrott. Vid Kalkstenstjärn finns ett av de rikaste av Sveriges fyra kända bestånd av finnros. Beståndet har varit konstant i området under lång tid. Under senare år har finnrosen även spridit sig ut till omgivande åkermark.

Vegetationen i övrigt är artrik. Här finns arter som ögonpyrola, vispstarr, grönkulla och norna.

Nuvarande reglering: naturreservat.

INNERVIKSFJÄRDARNA

Innerviksfjärdarna är beläget i Skellefteälvens mynningsområde och omfattar förutom delar av själva älv-

myningen även norra och södra Innerviksfjärden som via Ytterviksfjärden står i kontakt med Bottenviken. Två igenväxningskärr, Ötjärn och Åviken finns också i området. Reservatet domineras av vidsträckta sedimentslätter med flera stora havsfjärdar som omges av en mosaik och uppodlad mark, lövrika sumpskogar, blandskogar, lövskogar och barrskogar. Den högsta punkten är Öberget som ligger 40 meter över havet.

Ett mycket stort antal naturtyper finns inom området såsom grunda, mer eller mindre sötvattenpåverkade och igenväxta acumulationsvikar, vidsträckta strandängar, gråaldominerade sumpskogar, kärr, jordbruksmark, hållmarkskogar med mera.

Innerviksfjärden är en av norra Västerbottens viktigaste häck- och rastlokaler för fåglar. Här finns en av landets största koncentrationer av gråhakedopping (25 par), häckande dvärgmåsar och ett stort antal våtmarksberoende arter. I området observeras ofta förbisträckande rovfåglar som blå kärnhök, fiskgjuse, tornfalk och fjällvråk. Fågeltorn finns vid södra Innerviksfjärden och Åviken.

Nuvarande reglering: naturreservat.

VÄGAR

E4, 95, 372

Korridorer för nya sträckningar.

Beskrivning, se avsnitt Kommunikationer.

JÄRNVÄGAR

TVÄRBANAN

Korridor för Morrobotnibanan.

Beskrivning, se avsnitt Kommunikationer.

FARLEDER

Inom planområdet farleder in till hamnen i Skelleftehamn.

YRKESFISKE

Länets mest betydelsefulla område för yrkesfiske återfinns i Skelleftebukten. I Skellefteälvens mynningsområde finns länets enda så kallade terminalfiskeområde där restriktionerna för fiske minimerats för att öka fisket efter odlad lax. Därmed skonas de vilda laxbestånden. Skelleftebukten är av riksintresse för yrkesfisket.

Yrkesfisket har sedan 40-talet minskat kraftigt. Fiskarkåren har idag hög medelålder och nyrekryteringen till branschen är liten. Fortsatt dålig lönsamhet gör att antalet fiskare sannolikt kommer att fortsätta att minska.

RENNÄRING

Rennäringens riksintresse består av kärnområden och svåra passager. Svåra passager finns inom planområdet vid väg 95 i Myckle samt E4 norr om Solbacken. Ett kärnområde finns utanför planområdet söder om Falkträsket. Kärnområden avser de viktigaste områdena där renarna hålls stationärt för bete och reproduktion. Störningar vid passager kan försvåra för renarna att förflytta sig mellan betesområden. Kommunen har möjlighet att genom planeringen arbeta för att minska dessa störningar.

Förutom riksintressen finns även strategiskt viktiga platser för rennäringen, exempelvis uppsamlingsområden. Dessa områden har inte alltid status av riksintresse, men är ändå viktiga då det är områden som renarna rör sig i.

